

Nr 565

Av herr Nilsson, Ferdinand, m. fl., om effektivisering av rättsvården.

(Lika lydande med motion nr 694 i Andra kammaren)

I statsverkspropositionen avseende justitiedepartementet säger departementschefen:

Brottslighetens utveckling inom landet under de senare åren är mycket oroande. Antalet brott har stigit avsevärt, och det är framför allt våldsbrotten som har kraftigt ökat. Enligt vad jag har erfarit uppgick antalet brottsmålsbalksbrott under år 1965 t. o. m. oktober månads utgång till 316 333 och beräknas för hela året komma att stiga till ca 380 000, vilket innebär en ökning i förhållande till år 1964 med i runt tal 45 000. Det stora antalet brott har medfört att arbetsbelastningen för den brottsutredande personalen inom polisväsendet har ökat väsentligt. — — — det har emellertid inte kunnat undvikas att ärendebalansen har stigit trots att övertidstjänstgöring har tillgripits i avsevärd omfattning. — — — En försvagning av den yttre bevakningen till förmån för utredningsverksamheten kan befaras få allvarliga återverkningar på brottsutvecklingen.

Även beträffande arbetsbördan för åklagarna, särskilt i storstadsdistriktet, konstateras i propositionen en påtaglig ökning i arbetsbelastningen.

Beträffande brottslingsvården konstaterar kriminalvårdsstyrelsen ökad brottslighet, medan antalet kriminalregisterutdrag som rekvireras från styrelsen under den undersökta perioden andra kvartalet 1965 har minskat. Detta tyder på att det föreligger en balans av mål hos polis- och åklagarmyndigheter. Detta innebär att antalet intagna på fängvårdsanstalter torde komma att öka.

En undersökning av brottsfrekvensens konsekvenser i form av frihetsstraff, villkorliga domar och även åtalseftergifter baserad på officiella statistiken i publikationen »Brottsligheten» samt Statistisk årsbok 1965 och — för 1964 — under hand inhämtade uppgifter från statistiska centralbyrån visar en mycket allvarlig utveckling.

År	Frihetsstraff	Villkorliga domar	Åtalseftergifter	Summa påföljder och åtalseftergifter
1945	4 787	3 494	1 161	10 142
1955	8 365	4 329	3 033	15 727
1960	11 256	5 891	5 789	22 936
1964	13 041	6 045	7 846	26 932

Medan antalet frihetsstraff inklusive straffarbete, ungdomsfängelse, förvaring och internering under 1945—1964 ungefär tredubblats har villkorliga domar nära fördubblats och åtalseftergifterna ungefär sjudubblats. Till tiden sammanfaller detta med verkningarna av en s. k. humanisering av bestraffningen. Det hela jämte justitieministerns konstateranden i statsverkspropositionen beträffande brottsligheten under 1965 gör ett starkt beklämmande intryck. Den »nya tiden» har varit en högkonjunktur även för brottsligheten. Det kan emellertid dock konstateras en viss förändring av samhällets reaktion beträffande ungdomsbrottsligheten, som emellertid bör ses i relation till siffrorna ovan. Medan 1955 omkring 84 procent av underåriga strafflagsbrottslingar fått åtalseftergift var detta 1961 blott fallet med 53 procent. Likväl steg antalet åtalseftergifter ungefär 100 procent.

Rikspolisstyrelsen vittnar om att de s. k. strafflags/brottsbalksbrotten under senare år ökat med ungefär 10 procent om året. Det lämnas även siffror som närmare belyser brottsutvecklingen. De avser brott som kommit till polisens kännedom under åren 1954, 1962, 1963 och 1964 samt första och andra kvartalet 1965. Siffrorna härrör från den s. k. kvartalsstatistiken, som erfarenhetsmässigt visar lägre siffror än årsstatistiken:

	1954	1962	1963	1964	1965 (1:a o. 2:a kv)
Strafflags/brottsbalks-					
brott	201 317	287 664	304 618	336 056	171 875
Därav i Stockholm,					
Göteborg och Malmö	69 854	100 895	105 760	119 665	64 088

Övervikten är klar för storstäderna, men det torde böra hållas i minnet att de påverkas, exempelvis i fråga om förmögenhetsbrott, av att på dessa håll är inbrottsförsäkring vanligare än ute i landet och att utan polisanmälan får man inte ut försäkringen. År 1962 var den totala uppklärningsprocenten av ovan berörda brott 43,1 procent. Siffran kan synas låg, men beträffande tillgreppsbrottens andel däri visas ännu allvarligare siffror — 22,3 procent. Detta innebär att nära fyra femtedelar av alla polisanmälda brott aldrig uppkläras. Sådana siffror ger besked att det lönar sig just inte att annat än i tämligen klara förmögenhetsbrott anmäla stölden för polis *om man inte har stöldförsäkrat*. Jämfört med vad som ovan anmärktes innebär det att det finns anledning utgå från att brottsstatistiken utanför storstäder och liknande bebyggelse endast redovisar en mindre del förmögenhetsbrott av alla som begås.

Strävandena att som det heter återinpassa brottslingar i samhället är värda allt erkännande. Det är i många fall ett mycket litet framgångsrikt arbete. Av ett antal av inemot 3 000 ungdomar som fick åtalseftergift 1956 och som gjort sig skyldiga till över 6 000 brott, huvudsakligen inbrott och stölder, återföll emellertid blott tredjedelen.

Att brottslingsvården emellanåt utsätter allmänheten för allvarliga risker

visar brott, delvis av mycket allvarlig art, begångna vid permissioner eller vid de s. k. semesterrymnigarna under sommarsäsongerna. Riksdagens justitieombudsman har också för få år sedan sett sig föranlåten att fästa regeringens uppmärksamhet på att dessa rymningar är ett problem för rättsordningen i samhället. JO hade från fångvårdsstyrelsen skaffat in uppgifter om brott begångna av rymningar under en slumpmässigt vald månad, maj 1963. Under denna tid rymde 18 förvarade, och 11 av dem begick sammanlagt 27 brott under rymningen. Det vore, framhöll JO, en synnerligen stor angelägenhet att i görligaste mån söka förhindra rymningar från s. k. slutna anstalter.

Brottslingsvården är betydelsefull. Men samhällets primära uppgift är dock rättsvården, omsorgen om att skydda laglydiga medborgare till livet, mot övervåld och likaså deras egendom. Uppfattningen att det inte är märkligt att folk stjäla, det finns ju nu så mycket att stjäla, är ett hån mot det s. k. välfärdssamhället, dess utkomstmöjligheter för dem som vill göra ett hederligt arbete och dess omvårdnad om dem som inte kan klara sig själva.

Därför hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag om erforderliga lagstiftningsåtgärder och resurser för rättsvårdens effektiva upprätthållande.

Stockholm den 26 januari 1966

Ferdinand Nilsson

i Kungsängen

Thorsten Larsson

Ivan Swanström

Harald Pettersson

Nr 566

Av herr Olsson, Johan, om anpassning för mindre företag av aktiebolagsstiftningen.

(Lika lydande med motion nr 693 i Andra kammaren)

Stockholm den 26 januari 1966

Johan A. Olsson
